

УДК 911.3

Дар'я Мальчикова

ТАКСОНОМІЯ РЕГІОНАЛЬНИХ ФОРМ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ДЛЯ ПОТРЕБ ПЛАНУВАННЯ ТЕРИТОРІЙ СІЛЬСЬКОЇ МІСЦЕВОСТІ

У статті визначено сутність планувальної організації суспільно-просторових комплексів сільської місцевості. Відповідно до багаторівневого підходу геопланування на регіональному рівні запропоновано таксономію регіональних рівнів і провідних форм геопланувальної організації сільської місцевості, обґрунтовано критерії, ключові ознаки виділення таксономічних одиниць геопланування та типи операційних територіальних одиниць геопланування. У якості основних і ведучих одиниць обґрунтовано доцільність виділення геопланувальних ареалів, геопланувальних ділянок (функціональних зон), геопланувальних мікрорегіонів та геопланувальних мереж.

Ключові слова: геопланування, планувальна організація, сільська місцевість, таксономія, операційні територіальні одиниці.

Дар'я Мальчикова. ТАКСОНОМІЯ РЕГІОНАЛЬНИХ ФОРМ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ДЛЯ ЦЕЛЕЙ ПЛАНУВАННЯ ТЕРИТОРІЙ СІЛЬСЬКОЇ МІСЦЕВОСТІ. В статті определена сущность планировочной организации общественно-пространственных комплексов сельской местности. В соответствии с многоуровневым подходом к планированию территорий на региональном уровне предложена таксономия региональных уровней и ведущих форм геопланировочной организации сельской местности, обоснованы критерии, ключевые признаки выделения таксономических единиц геопланирования и типы операционных территориальных единиц геопланирования. В качестве основных таксономических единиц обоснована целесообразность выделения геопланировочных ареалов, геопланировочных участков (функциональных зон), геопланировочных микрорегионов и геопланировочных сетей.

Ключевые слова: геопланирование, планировочная организация, сельская местность, таксономия, операционные территориальные единицы.

Daria Malchykova. THE TAXONOMY OF REGIONAL FORMS OF TERRITORIAL ORGANIZATION FOR THE NEEDS OF PLANNING OF RURAL AREAS. In the article defined the essence of planning organization of socio-spatial systems in rural areas. It was proposed the taxonomy of the regional levels and leading forms of rural planning organization and was grounded the criteria and key features of selection of taxonomic units of geoplanning and types of operating units of geoplanning, according to the layered approach to planning at the regional level. It was expediency of allocation of geoplanning areas, geoplanning areas (functional areas) geoplanning microregions and geoplanning networks, as major taxonomic units.

Key words: geoplanning, organization planning, rural areas, taxonomy, operational territorial units.

Постановка проблеми. Оцінка території з погляду цілей розвитку суспільства, забезпечення збалансованого регіонального розвитку і формування повноцінного життєвого середовища дозволяє визначити закономірності просторової взаємодії різних сфер життєдіяльності суспільства і здійснити в процесі планування територій моделювання її планувальної організації. В контексті геопланування сільської місцевості на регіональному рівні таке моделювання дозволяє:

- розкрити передумови і обмеження розвитку в часі і просторі різних видів природокористування і показати можливості їх комбінації;
- встановити просторові відмінності цих умов;
- встановити оптимальний режим розвитку окремих територій;
- обґрунтувати шляхи найбільш ефективного використання природних і економічних ресурсів, охорони і збагачення природного середовища.

В результаті моделювання геопланувальної організації території з'являється можливість здійснювати не тільки просторову організацію, але і передбачити профіль і масштаби розвитку господарського комплексу регіональної територіальної системи. Це моделювання забезпечує збалансований регіональний розвиток, заснований на ідеях еколого-соціально-економічної рівноваги. Отже процес геопланувальної організації території за своєю сутністю – це її моделювання. Зважаючи на дефіцит методів та підходів виділення елементів і форм геопланувальної організації, обґрунтування таксономії регіональних

рівнів і форм геопланувальної організації сільської місцевості є актуальним завданням сьогодення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. На сьогоднішній день маємо потужний теоретичний доробок щодо категорії «територіальна структура», «територіальна організація суспільства» [2, 6, 7, 9-12], але підтримуючи думку Підгрушного Г.П. [6], визначаємо територіальну організацію суспільства (ТОС) як зумовлене об'єктивними закономірностями та суб'єктивними чинниками упорядкування життєдіяльності суспільства в межах певної території, що проявляється у формуванні суспільно-територіальних комплексів та систем різного ієрархічного рівня, які лежать в основі окремих поселень, агломерацій, регіонів тощо. Реалізація всієї сукупності процесів ТОС зумовлює генезис та розвиток його форм в основі яких лежать різноманітні суспільно-територіальні комплекси та системи. Узагальнення досвіду щодо закономірностей, процесів та форм ТОС у сучасній суспільній географії [6] дозволяє стверджувати, що інтегральні форми ТОС часто ототожнюються лише з таксонами територіально-адміністративного устрою держави.

Можна відзначити, що на сьогоднішній день існує чітка ієрархізована системи інтегральних форм ТОС, яка адекватно відображає об'єктивну територіальну структуру суспільства і слугує базисом для розробки прогнозних моделей розвитку регіонів, заходів регіональної політики держави, є засобом підтримки управлінських рішень. В цій системі виділяються точкові, локальні, агломеративні, ареальні, регіональні та лінійні форми ТОС.

Разом з тим, відповідно до визначених методологічних настанов і методичних підходів геоплану-

вання сільської місцевості, необхідно розробити таксономію регіональних рівнів і форм геопланувальної організації та визначити надалі її головні характеристики.

Метою дослідження є обґрунтування таксономії регіональних рівнів і форм геопланувальної організації сільської місцевості. Це зумовило необхідність вирішення таких **завдань**:

- визначити сутність планувальної організації суспільно-просторових комплексів сільської місцевості;

- відповідно до багаторівневого підходу геопланування на регіональному рівні визначити таксономічні одиниці геопланування, провідні форми територіальної організації суспільства, критерії, ключові ознаки виділення таксономічних одиниць геопланування та типи операційних територіальних одиниць геопланування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Загальновизнано, що об'єктами планувальної організації є просторові соціально-економічні системи різних ієрархічних рівнів. Разом з тим, зважаючи на специфічні риси сільської місцевості як об'єкту геопланування, перш за все різке переважає руральних видів природокористування і фактично контину-

альний характер, геопланувальна організація сільської місцевості на регіональному рівні може здійснюватись лише через аналіз видів природокористування і їх поєднань.

Зміст поняття геопланування, представлений в попередніх роботах [4], дозволяє визначити планувальну організацію суспільно-просторових комплексів сільської місцевості як раціональне просторове поєднання функціонально-територіальних елементів – видів природокористування та їх комбінацій, об'єднаних структурами управління з метою створення та підтримання повноцінного життєвого середовища, забезпечення збалансованого регіонального розвитку і підвищення якості життя населення. При цьому, звичайно, обов'язковим буде співвідношення складових елементів і форм геопланувальної організації з концептуальними положеннями теорії раціональної територіальної організації суспільства.

Відповідно до представлених раніше методологічних настанов і методичних підходів, можна представити таксономію регіональних рівнів і форм геопланувальної організації сільської місцевості (табл. 1) і визначити надалі її головні характеристики.

Таблиця 1

Таксономія регіональних рівнів і форм геопланувальної організації сільської місцевості

Рівні геопланування регіону	Таксономічні одиниці геопланування	Провідні форми територіальної організації суспільства	Критерії виділення таксономічних одиниць геопланування	Ключові ознаки виділення	Тип ОГО геопланування
<i>Базовий</i>	Геопланувальні ареали	Агломеративні, локальні	Тип землекористування	Види земельних угідь	Первинні ареальні
<i>Комплексний</i>	Геопланувальні ділянки (функціональні зони)	Ареальні, агломеративні	Тип природокористування	Ландшафтні місцевості і сільськогосподарські типи земель	Комплексні (інтегральні) ареальні
	Геопланувальні мікрорегіони	Регіональні, ареальні	Тип суспільно-територіальних комплексів	Розселенська структура і комбінація видів природокористування	
<i>Мереживний</i>	Геопланувальні мережі	Лінійні	Тип природних та соціально-економічних мереж	Мереживні форми природокористування	Спеціалізовані та інтегральні лінійно-мереживні

*Розроблено автором

Зрозуміло, що запропонована схема має певною мірою постановочний характер, разом з тим вона фіксує найбільш важливі моменти, які, на наш погляд, потребують обов'язкового врахування під

час геопланування сільського регіону. Так, на базовому рівні геопланувальної організації сільської місцевості розроблення ієрархізованої системи таксономічних одиниць геопланування пов'язано з визна-

ченням первинної «неподільної» територіальної частини сільської місцевості, що по суті є первинним (елементарним) об'єктом її геопланувальної організації. Ключовою ознакою виділення таксономічних одиниць геопланування на базовому рівні є види земельних угідь, які формують відповідний тип землекористування і дозволяють виділити первинні ареальні ОТО і *геопланувальні ареали*. На цьому рівні маємо провідні агломеративні і локальні форми територіальної організації суспільства.

Локальні форми ТОС в загальному розумінні представляють собою локалітети різної господарської спеціалізації і можуть бути ресурсно-виробничими, аграрними, індустріальними, транспортно-комунікаційними, сервісними, інформаційними тощо. Поєднуючись на основі спільної інженерної інфраструктури територій життєдіяльності соціумів, прямих та опосередкованих зв'язків між господарськими об'єктами, такі локалітети формують, як правило, різної величини та функціонального типу населені пункти. Разом з тим, сільська місцевість на низовому (локальному) рівні представлена саме типами землекористування і може бути систематизована за галузями – землеробське, овочівницьке, садівниче, виноградарське, тваринницьке (пасовищне). Додатково можна виділити присадибне та дачно-городницьке сільськогосподарське використання земель. Виділення відповідних видів використання земель здійснюють за видами угідь за економічною картою або планом землекористування.

Найбільш складне питання – диференціація земель землеробського використання в залежності від рівня інтенсивності землеробства. У крупних масштабах такі відмінності можна аналізувати за сівозміними чи характерними ротаціями сільськогосподарських культур. У середньому масштабі на рівні регіону слід розрізняти зрошуване землеробство (у тому числі і овочівництво), а також землеробство більшої-меншої інтенсивності.

Зрошувані землі звичайно показують на планах землекористування та економічних картах сільськогосподарства, а землі більшої-меншої інтенсивності землеробства можна прослідкувати за картами кадастрових агрогруп ґрунтів, ландшафтною чи геоморфологічною. Ділянки ріллі інтенсивного використання приурочені до агрогруп з високими балами бонітету, які, в свою чергу, прив'язані до місцевостей плакорних чи полого-хвилястих вододілів. Екстенсивне використання ріллі характерне для схилів земель, зокрема для приводільних схилів, пологих і покатих схилів долин річок. Як бачимо, плани землекористування не дають змоги систематизувати ділянки ріллі за рівнем інтенсивності їх використання. Це завдання можна розв'язати лише за допомогою карт кадастрових (агроґрунтових), ландшафтних чи геоморфологічних. Потребують виокремлення як окремий вид сільськогосподарського використання малопродуктивні і деградовані землі. Окремий облік таких земель не ведеться. Не показують їх і на планах землекористування. Як правило, такі землі розміщені в межах долинної та яружно-балкової мережі – на спадистих і крутих схилах, на засоленних заплавах і нижніх терасах. Вони представ-

ленні також ділянками зрошуваних земель, що зазнали вторинного засолення, підтоплення чи заболочування.

Комплексний рівень геопланувальної організації сільської місцевості представлений *геопланувальними ділянками* (функціональними зонами) і геопланувальними мікрорегіонами (див. табл. 1). Ключовою ознакою виділення таксономічних одиниць геопланування для геопланувальних ділянок (функціональних зон) є поширення однорідних ландшафтних місцевостей і відповідних сільськогосподарських типів земель, які формують відповідний тип природокористування і дозволяють виділити перші комплексні (інтегральні) ареальні ОТО.

Згадаємо, що на загальнодержавному рівні у генеральній схемі планування території України маємо приклад виділення функціональних типів господарського використання території за подібними критеріями і принципами [1]. ГСП пропонує вісім функціональних типів (Н1 - Н8), що характеризують сільськогосподарське використання територій [1]. Розробники ГСП розрізняють території, де агрокліматичні умови визначають переважаючий розвиток зональноспеціалізованих виробництв агропромислового комплексу, з пріоритетом інтенсифікації сільськогосподарства та модернізації виробництв по переробці місцевої сировини. Разом з тим, окрім цих типових руральних функціональних типів господарського використання території, в сільській місцевості на загальнодержавному рівні мають місце і такі неруральні типи господарського використання території, зокрема території з переважаючим розвитком.

В межах СМ на регіональному рівні виділення функціональних зон звичайно відбувається зі значно меншою інтеграцією функціонально-територіальних елементів. На цьому рівні маємо провідні агломеративні і ареальні форми територіальної організації суспільства. Так, наприклад, великі сільські населені пункти разом з зонами свого інтенсивного впливу формують цілісні суспільно-територіальні утворення, які за своїм масштабом виходять за локальні рамки, що дає підстави виділити агломеративні форми ТОС. До них в СМ на регіональному рівні передусім слід віднести сільські агломерації, які формують розселенський тип природокористування.

Ареальні форм ТОС на сьогоднішній день залишаються практично недослідженими у вітчизняній суспільній географії, але саме сільська місцевість яскраво репрезентує такі форми ТОС, оскільки руральні види природокористування мають обов'язком прив'язку до територіальних ареалів різного призначення і масштабів. Так, сільськогосподарське, лісогосподарське і навіть природоохоронне і рекреаційне природокористування завжди здійснюється в межах достатньо великих за площею ареалів.

Комплексною таксономічною одиницею геопланувальної організації сільської місцевості на регіональному рівні є геопланувальні мікрорегіони, які доцільно узгоджувати з адміністративною регіоналізацією (поділом на райони). Звичайно, в окремих випадках можна виділяти і ОТО на рівні диференціації сільських рад, але такий підхід обмежується відсутністю достатніх статистичних без даних в розрізі

адміністративно-територіальних одиниць цього рівня. Ключовою ознакою їх виділення геопланувальних мікрорегіонів є специфіка розселенської структури і комбінація видів природокористування, які формують відповідний тип суспільно-територіальних комплексів і дозволяють виділити також комплексні ареальні ОТО, але з більш високим рівнем інтеграції функціонально-територіальних елементів – поєднанням видів природокористування, сумісних більшою чи меншою мірою. На цьому рівні провідними є ареальні і регіональні форми територіальної організації суспільства.

У загальному вигляді формування регіональних форм ТОС зумовлене процесами формування регіонів різного ієрархічного рівня під організуючим та консолідуєчим впливом одного чи декількох взаємозв'язаних міст як центрів соціально-економічної, громадсько-політичної та культурної активності. В СМ на регіональному рівні умовами формування відмін у розвитку суспільно-територіальних комплексів і разом з тим організуючими та консолідуєчими факторами можуть стати багато інших чинників – наявність зрощування, приміське або приморське положення, мікрорегіональні особливості природно-екологічних умов тощо. Але саме соціально-економічні умови розвитку СМ у більшості випадків виступають основним чинником виділення планувальних мікрорегіонів. Для регіонів України з переважанням сільськогосподарського природокористування обов'язковою умовою, на наш погляд, є прив'язка таксономічних одиниць цього рівня геопланувальної організації до комплексних виділів земельно-кадастрового (комплексного природно-господарського, агроландшафтного) районування. Досвід такого районування [3] співставлений з аналізом містобудівного потенціалу [5], свідчить про доцільність такого підходу.

На відміну від виділення функціональних типів сільськогосподарського використання території у ГСП (виділення зонально-спеціалізованих виробництв агропромислового комплексу відповідно до агрокліматичних умов), запропонований підхід акцентує:

- комплексне врахування всіх складових розвитку сільських територій, її поліфункціональності;
- визначну роль ландшафтної структури території як основи формування сільськогосподарських типів земель і формування особливостей їх використання;
- врахування варіацій поєднання рурального природокористування з іншими видами природокористування;
- аналіз можливостей виконання територіями СМ природоохоронних функцій та територіальних ресурсів розбудови регіональної екомережі (оскільки саме СМ зосереджує середовищестабілізуючі та екомережеві елементи, що забезпечують збалансований розвиток всього суспільства);
- врахування поширення урбанізаційних ознак природокористування як невід'ємної риси розвитку СМ в сучасних умовах.

Особливими складовими геопланувальної організації сільської місцевості є геопланувальні мере-

жі. Їх виділяють за наявністю мережевих форм природокористування, які формують різні типи природно- і соціально-економічних мереж і дозволяють виділити лінійно-мережеві ОТО геопланування спеціалізовані монофункціональні, або з певним рівнем інтеграції мережевих елементів, наприклад, транспортно-комунікаційні мережі. На цьому рівні основними є лінійні форми територіальної організації не тільки суспільства, а і природи, які виникають на основі встановлення природно-екологічних, економічних, соціальних та культурних зв'язків і мають виключне значення для збалансованого розвитку території, оскільки завдяки їм реалізується вся система відношень та зв'язків між центрами природно-екологічної та суспільної активності регіону.

В контексті геопланувальної організації регіону в географічних дослідженнях природокористування частіше ніж лінійні форми ТОС згадуються регіональні мережеві структури - поєднання реальних точкових, лінійних і ареальних форм, за допомогою яких представляють гідрографію території, транспортно-комунікаційну мережу, розселення населення, розміщення економічних центрів та ін. Для потреб геопланування, починаючи з 1990-х років, розробляють екологічні мережі (екомережі), які представляють природні каркаси екологічної безпеки території. Соціально-економічну ситуацію за програмою геопланування регіону представляє середньомасштабна (1:200 000-1:300 000) карта антропогенно-техногенних навантажень (АТН) на територію. Методики складання карт регіональних екомереж та антропогенно-техногенних навантажень останніми роками вже розроблені. Відтак, поряд з первинними та комплексними ОТО для геопланування регіонів є потреба розробляти інтегровані (цілісні) мереживні структури головних природних та соціально-економічних елементів природокористування.

При цьому регіональний розподіл АТН можна показувати у двох варіантах: 1) у середньому масштабі (від 1:200 000 і крупніше) за ареалами первинних ОТО; 2) у більш дрібних масштабах (від 1:300 000) за ділянками, що відповідають комплексним ОТО.

Складною і недостатньо розробленою лишається проблема оцінки АТН для потреб планування територій регіонів. Техногенні навантаження традиційно аналізують за видами економічної діяльності, галузями, видами виробництва, за окремими промисловими підприємствами чи господарствами. Для потреб геопланування необхідно трансформувати галузеві оцінки техногенного впливу в територіальні, якісно і кількісно характеризувати АТН за об'єктами геопланування регіону – точковими, лінійними, ареальними, мереживними. При цьому потрібні оцінки навантажень не лише за окремими видами природокористування, але й за їх просторовими поєднаннями.

На даний час відомі методики оцінки АТН окремих промислових підприємств, частково-промислових комплексів, та зон їх техногенного впливу. Відносно просто проаналізувати техногенний вплив «гарячих точок» (склади мінеральних добрив та отрутохімікатів, тваринницькі ферми й ком-

плекси, сміттєзвалища та ін.). Більшість простих і комплексних ОТО планування територій відповідних методик оцінки АТН не мають. Серед них міста і сільські поселення. У величезному потоці публікацій з урбоекології важко знайти розробки інтегрованих оцінок АТН міст в цілому та зон їх впливу. Для гео-планування потрібна систематика міст за рівнем АТН в залежності від їх людності та функціональних типів. Така ж систематика необхідна і для всіх поселень взагалі. Зони впливу великих міст і міських агломерацій необхідно ешелонувати співставно із спаданням рівнів АТН.

Практично відсутня систематика за техногенним впливом транспортних магістралей та інфраструктурних комунікацій. На особливу увагу заслуговують транспортні коридори, що поєднують різні види транспорту, та головні магістралі, що мають великі зони техногенного впливу. І в цьому випадку магістралі необхідно групувати за видами комунікацій (чи їх комбінаціями), а також за обсягами вантажо- і пасажиропотоків, технічним станом та ін. Зони техногенного впливу транспортно-інфраструктурних магістралей теж необхідно ешелонувати співставно з більшим-меншим навантаженням.

Перехід від видів природокористування до операційних територіальних одиниць геопланування

і далі – до просторових структур регіональної таксономії геопланування доцільно здійснювати за методикою, запропонованою у [8]. В окремих випадках ОТО можуть бути визначені безпосередньо на тих чи інших картах: населені пункти, транспортні магістралі, землі природно-заповідного фонду, лісові землі, водно-болотні угіддя та ін. В інших ситуаціях ОТО можуть бути встановлені методом накладання та поєднаного аналізу кількох компонентних карт. Наприклад, малопродуктивні сільськогосподарські землі можна виділити шляхом співставного аналізу карт земельних угідь (планів землекористування) та ландшафтних чи геоморфологічних карт. Ділянки орних земель, які розміщені на корінних схилах долин річок або на яружно-балкових місцевостях, і будуть малопродуктивними сільськогосподарськими угіддями. Окремі види використання територій ще не картографуються в принципі. Такими є приміські зони міст, деградовані сільськогосподарські землі та ін. Щоб представити їх як ОТО необхідно проводити спеціальне картографування або ж виділяти їх за експертними оцінками. Таким чином, перехід від видів природокористування до ОТО здійснюється за двома напрямками – через наявні карти та за допомогою спеціального картографування.

Список використаних джерел:

1. *Generalna skhema planuvannia terytorii Ukrainy. Poyasniuvalna zapyska: v 2 t. / Derzhavnyi komitet budivnytstva, arkhitektury ta zhytlovoi polityky Ukrainy, Derzhavnyi instytut proektuvannia mist DIPROMISTO. – K., 2000. [Генеральна схема планування території України. Пояснювальна записка: в 2 т. / Державний комітет будівництва, архітектури та житлової політики України, Державний інститут проектування міст ДІПРОМІСТО. – К., 2000].*
2. *Maergoiz I.M. Territorialnaia struktura khoziaistva / I.M. Maergoiz. – Novosibirsk: Nauka, 1986. – 304 s. [Маергойз И.М. Территориальная структура хозяйства / И.М. Маергойз. – Новосибирск: Наука, 1986. – 304 с.]*
3. *Malchukova D.S. Geografichni osnovy kadastru silskohospodarskykh zemel Pivdnia Ukrainy (na materialakh Khersonskoi oblasti). Monografiia / D.S. Malchukova. – Kherson: PP Vyshemyrskyi V.S., 2005. – 198 s. [Мальчикова Д.С. Географічні основи кадастру сільськогосподарських земель Півдня України (на матеріалах Херсонської області). Монографія / Д.С. Мальчикова. – Херсон: ПП Вишемірський В.С., 2005. – 198 с.]*
4. *Malchukova D.S. Planuvannia terytorii regionu: suspilno-geografichna kontseptualizatsiia / D.S. Malchukova // Ukrainnyi geografichniy zhurnal. – 2012. – № 1. – S. 23-29. [Мальчикова Д.С. Планування території регіону: суспільно-географічна концептуалізація / Д.С. Мальчикова // Український географічний журнал. – 2012. – № 1. – С. 23-29].*
5. *Palekha Ju.M. Metodologiya provedennia mistobudivnoho analizu pry rozrobtsi skhemy planuvannia terytorii Khersonskoi oblasti / Ju.M. Palekha, M.V. Zerkal, A.V. Oleshchenko, I.V. Solomakha // Regionalni problemy Ukrainy: geografichniy analiz ta poshuk shliakhiv vyrishennia: zb. nauk. pr. – Kherson: PP Vyshemyrskyi, 2011. – S. 237-245. [Палеха Ю.М. Методологія проведення містобудівного аналізу при розробці схеми планування території Херсонської області / Ю.М. Палеха, М.В. Зеркаль, А.В. Олещенко, І.В. Соломаха // Регіональні проблеми України: географічний аналіз та пошук шляхів вирішення: зб. наук. пр. – Херсон: ПП Вишемірський В.С., 2011. – С. 237-245].*
6. *Pidgrushnyi H.P. Sutnist terytorialnoi organizatsii suspilstva, ii zakonornosti, protsesy ta formy / H.P. Pidgrushnyi // Regionalni problemy Ukrainy: geografichniy analiz ta poshuk shliakhiv vyrishennia. Zb. nauk. prats. – Kherson: PP Vyshemyrskyi V.S., 2011. – S. 253-259. [Підгрушній Г.П. Сутність територіальної організації суспільства, її закономірності, процеси та форми / Г.П. Підгрушній // Регіональні проблеми України: географічний аналіз та пошук шляхів вирішення. Зб. наук. праць. – Херсон: ПП Вишемірський В.С., 2011. – С. 253-259.]*
7. *Pistun M.D. Osnovy teorii suspilnoi' geografii: Navch. posibnyk / M.D. Pistun. – K.: Vyshcha shk., 1996. – 231 s. [Пістун М.Д. Основи теорії суспільної географії: Навч. посібник / М.Д. Пістун. – К.: Вища шк., 1996. – 231 с.]*
8. *Topchiev O.H. Metodologichni zasady geoplanuvannia regioniv / O.H. Topchiev, D.S. Malchukova, A.M. Shashero // Ukrainnyi geografichniy zhurnal. – 2010. – № 1 (69). – S. 23-31. [Топчієв О.Г. Методологічні засади гео-планування регіонів / О.Г. Топчієв, Д.С. Мальчикова, А.М. Шашєро // Український географічний журнал. – 2010. – № 1 (69). – С. 23-31].*

9. *Topchiev O.H. Osnovy suspilnoi geografii: pidruchnyk dlia studentiv geografichnykh spetsialnostei vyshchih navchalnykh zakladiv / O.H. Topchiev. – Odesa: Astroprint, 2009. – 544 s. [Топчієв О.Г. Основи суспільної географії: підручник для студентів географічних спеціальностей вищих навчальних закладів / О.Г. Топчієв. – Одеса: Астропринт, 2009. – 544 с.]*
10. *Fashchevskiy N.I. Territorialnaia organizatsiia zhiznedeiatelnosti naseleenniia / N.I. Fashchevskiy, T.M. Paliy, M.P. Nemchenko. – K.: Nauk. dumka, 1992. – 136 s. [Фащевский Н.И. Территориальная организация жизнедеятельности населения / Н.И. Фащевский, Т.М. Палий, М.П. Немченко. – К.: Наук. думка, 1992. – 136 с.]*
11. *Khorev B.S. Territorialnaia organizatsiia obshchestva: (aktualnye problemy regionalnogo upravleniia i planirovaniia v SSSR) / Boris Khorev. – M.: Mysl, 1981. – 320 s. [Хорев Б.С. Территориальная организация общества: (актуальные проблемы регионального управления и планирования в СССР) / Борис Хорев. – М.: Мысль, 1981. – 320 с.]*
12. *Shablii O.I. Suspilna geografii: teoriia, istoriia, ukrainoznavchi studii / Oleh Shablii. – Lviv: Lvivskiy natsionalnyi universytet imeni Ivana Franka, 2001. – 744 s. [Шаблій О.І. Суспільна географія: теорія, історія, українознавчі студії / Олег Шаблій. – Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2001. – 744 с.]*

Summary

Daria Malchykova. THE TAXONOMY OF REGIONAL FORMS OF TERRITORIAL ORGANIZATION FOR THE NEEDS OF PLANNING OF RURAL AREAS.

The article defined the concept of planning organization of socio-spatial systems in rural areas as spatial rational combination of functional and territorial elements - types of nature using and their combinations, which was joint by the management structures in order to create and maintain a full living environment, ensure balanced regional development and improve quality of life. According to a multilevel approach of geoplanning at regional level, it was proposed the taxonomy of regional levels and leading forms of geoplanning organization of rural areas, substantiated criteria and key features of geoplanning taxonomic units' selection and types of geoplanning operating units: geoplanning organization represented at a basic level geoplanning ranges, the complex levels geoplanning by the microregion or geoplanning areas (functional areas). As an integral part of the organization geoplanning of RA allocated geoplanning network - specialized monofunctional or with a certain level of integration network elements. It was proved that unlike functional types allocation of territory agricultural use in the general scheme, the proposed approach allows you to:

- take into account all components integrated rural development, it polyfunctionality;
- take into account the significant role of territory landscape structure as a basis for the formation of agricultural land types and formation characteristics of their use;
- take into account the variations of nature combination rurals using with other types of natural resources;
- to analyze the feasibility of protected territories RA functions and territorial development of regional ecological network resources;
- consider of spreading urbanization signs of nature.

It was determined that the transition from the types of using of nature to operating units geoplanning and further - to regional spatial structures taxonomy of geoplanning appropriate to carry out in two directions - through analysis and land use maps available and with a special mapping.

Key words: geoplanning, organization planning, rural areas, taxonomy, operational territorial units.